

Immunologia

2013/2014

Codi: 100757

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500250 Biologia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Ángel Raúl Castaño García

Correu electrònic: Raul.Castano@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: No

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

L'alumne que ha de cursar els estudis d'Immunologia ha d'haver assolit les competències d'aprenentatge en les assignatures programades pel primer curs del Grau. Es convenient que l'alumne tingui coneixements sobre l'estructura i organització dels organismes animals i els seus sistemes cel·lulars. Així com coneixements de les característiques estructurals i funcionals de les biomolècules, els fonaments bàsics de bioquímica, biologia molecular i estructura de proteïnes.

Objectius

Objectius de l'assignatura:

Al final de curs, els alumnes hauran de:

- conèixer els components del sistema immunitari: molècules, cèl·lules i òrgans limfoides.
- comprendre la resposta immunitària innata i adaptativa, humoral i cel·lular; les fases de la resposta immunitària i la regulació i homeòstasi del sistema immunitari.
- conèixer la comunicació entre components del sistema immunitari a través del tràfic sanguini i limfàtic; i la localització anatòmica de la resposta immunitària.
- aplicar els coneixements de la resposta immunitària en infeccions per virus, bacteris, protozous, helmints i fongs.
- conèixer les tècniques immunològiques cel·lulars i moleculars aplicables als diferents sistemes biològics.
- saber aplicar les reaccions del sistema immunitari i la seva especificitat a l'estudi de biomolècules, al diagnòstic, a les vacunes i a la immunoteràpia.
- conèixer els fonaments bàsics de la immunopatologia

Els 9 ECTS de l'assignatura d'Immunologia es dividiran en tres blocs temàtics amb competències d'aprenentatge específiques, a més de les pràctiques de laboratori que integren tots ells

Bloc I. Immunologia bàsica (3 ECTS) 33 hores

- conèixer els components del sistema immunitari: molècules, cèl·lules i òrgans limfoides
- conèixer la comunicació entre components del sistema immunitari mitjançant del tràfic sanguini i limfàtic;
- conèixer els conceptes de la immunitat innata i la immunitat específica
- identificar els elements que intervenen en ambdues respostes
- enumerar i explicar les característiques estructurals i funcionals de cada component molecular i cel·lular de la immunitat innata i l'adaptativa

Bloc II. Organització de la Resposta Immunitària (2 ECTS) 12 hores

- integrar els elements del sistema immunitari en les tres fases de la resposta immunitària: 1) fase d'activació; 2) fase efectora; i 3) fase regulació i homeòstasi de la resposta immunitària
- integrar les distintes fases de la resposta immunitària i els seus components celulars amb la localització anatòmica de la mateixa.
- conèixer els mecanismes que participen en la resposta immunitària contra infeccions per virus, bacteris, protozous, helmints, fongs i processos tumorals
- identificar els mecanismes d'evasió que utilitzen els patògens contra el sistema immunitari

Bloc III. Aplicacions de la Immunologia (1 ECTS) 9 hores

- conèixer les tècniques immunològiques cel·lulars i moleculars aplicables als diferents sistemes biològics.
- saber aplicar les reaccions del sistema immunitari i la seva especificitat a l'estudi de biomolècules, al diagnòstic, a les vacunes i a la immunoteràpia.
- conèixer els fonaments bàsics de les disfuncions del sistema immunitari que originen immunopatologies e immunodeficiències.
- conèixer els mecanismes d'immunopatologia per excés de resposta (hipersensibilitat), per defecte (immunodeficiències) o per error (autoimmunitat)

Pràctiques de laboratori (3ECTS) 20 hores

Competències

Biologia

- Aïllar i fer cultius de microorganismes i cèl·lules i teixits d'organismes pluricel·lulars, i modificar-los.
- Comprendre els mecanismes de l'herència i els fonaments de la millora genètica.
- Comprendre els processos que determinen el funcionament dels éssers vius en cada un dels seus nivells d'organització.
- Descriure i identificar els nivells d'organització dels éssers vius.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dissenyar i fer diagnòstics biològics i identificar i utilitzar bioindicadors.
- Fer anàlisis genètiques.
- Fer proves funcionals i determinar, valorar i interpretar paràmetres vitals.
- Obtenir informació, dissenyar experiments i interpretar els resultats biològics.
- Tenir capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- Treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la reordenació de receptors específics en limfòcits.

2. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
3. Dissenyar i fer experiments moleculars i cel·lulars del sistema immunitari, tant en els aspectes bàsics com aplicats a malalties infeccioses o pròpies del sistema immunitari, i interpretar-ne els resultats.
4. Explicar els mecanismes genètics de la generació de diversitat dels receptors específics d'antígens i els fonaments de la selecció i la millora en la resposta immunitària.
5. Extreure, aïllar, analitzar i fer cultius d'òrgans i components cel·lulars del sistema immunitari.
6. Fer assaigs cel·lulars i determinacions bàsiques de la resposta immunitària.
7. Identificar els nivells d'organització del sistema immunitari dels éssers vius.
8. Identificar i utilitzar marcadors cel·lulars per a la identificació i l'anàlisi funcional de cèl·lules pròpies del sistema immunitari.
9. Interpretar el funcionament del sistema immunitari i les interrelacions dels diferents nivells d'organització.
10. Relacionar el funcionament del sistema immunitari amb la resta de components de l'organisme, i explicar-ne la influència bidireccional.
11. Relacionar els diferents components del sistema immunitari amb la resta de l'organisme.
12. Tenir capacitat d'anàlisi i de síntesi.
13. Treballar en equip.

Continguts

Bloc I. Immunologia bàsica: elements del Sistema Immunitari (3 ECTS)

Introducció

TEMA 1 y 2: Introducció: vista general del sistema immunitari. Conceptes bàsics

TEMA 3 y 4: Introducció: organizació general de la resposta immunitària.

Immunitat Innata

TEMA 5: Anatomia: órganos y tejidos

TEMA 6: Immunitat innata: molecules

TEMA 7: Cel·lules de la resposta innata: macròfags, neutròfils, mastocits.

TEMA 8: Cel·lules presentadoras i altres de la resposta innata

TEMA 9: El Sistema del Complement

Immunitat adquirida - Cel·lules i receptors específics d'antigen i reconeixement d'antigen

TEMA 10: Estructura de les immunoglobulines i receptor d'antigen de les cèl·lules B (BCR)

TEMA 11: Organització i reordenament dels gens de les immunoglobulines

TEMA 12: Interacció antigen-anticòs

TEMA 13: Limfòcits B: Selecció en el moll d'os i subpoblacions de limfòcits B

TEMA 14: Complex Principal d'Histocompatibilitat: estructura i funció

TEMA 15: Complex Principal d'Histocompatibilitat: organització genètica

TEMA 16: Procesamiento y presentación antigénica

TEMA 17: Receptor d'antigen de la cèl.lula T (TCR): estructura i genètica

TEMA 18: Limfòcits T: Selecció tímica

TEMA 19: Limfòcits T II: subpoblacions de limfòcits T i funcions

TEMA 20: Citocines

TEMA 21: Quimiocines y Moléculas de adhesión

Bloc II. Organització de la Resposta Immunitària (2 ECTS)

Organització de la resposta immunitària

TEMA 22: Tráfico linfocitari i recirculació dels limfòcits: concepte de homing

TEMA 23: Resposta Immune humoral

TEMA 24: Resposta immune cel.lular

TEMA 25: Regulació de la resposta immune

TEMA 26: Tolerancia

Resposta immune en front de patògens i mecanismes d'evasió

TEMA 27: Resposta immune en front de bacteris

TEMA 28: Resposta immune en front de fongs i paràsits

TEMA 29: Resposta immune en front de virus

TEMA 30: Immunitat a tumors

TEMA 31: Transplantament

Bloc III. Aplicacions de la Immunologia (1 ECTS)

TEMA 32: Immunodeficiències primàries

TEMA 33: Immunodeficiències secundàries

TEMA 34: Immunopatologia associada a la resposta immunitària: hipersensibilitat I

TEMA 35: Immunopatologia associada a la resposta immunitària: hipersensibilitat II-IV

TEMA 36: Autoimmunitat

TEMA 37: Immunoteràpia. Vacunes

Metodologia

Els coneixements bàsics d'Immunologia s'impartiran en 30 hores de classes teòriques, amb exposicions clàssiques, i 20 hores de practiques d'aula, amb participació directa i activa de l'estudiant. Les hores de pràctiques permetran que l'alumne es aprengui a utilitzar instrumental de laboratori i complementi la formació teòrica. A mes a mes, li permetran que es familiaritzi amb les tècniques d'immunologia bàsica i de diagnòstic immunològic. Els alumnes treballaran en grups de 2 i al final de cada practica ompliran un formulari individualment sobre la practica realitzada. Amb tots els formularis, compondran un quadern de laboratori on inclouran un anàlisi crític de les diverses pràctiques realitzades, una avaluació dels problemes oposats i les solucions aplicades i un anàlisi de resultats global, correlacionat amb la teoria apresada al llarg del curs.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Dirigides			
	Classes expositives	34	CE3.5, CE3.6, CE6.39, CE6.40, CE8.5, CE8.6, CE12.6, CE18.5,
	Pràctiques d'aula	20	CE3.5, CE3.6, CE6.39, CE6.40, CE8.5, CE8.6, CE12.6, CE18.5, CG1, CG2, CG3, CG4
	Pràctiques de laboratori	20	CE8.5, CE8.6, CE9.3, CE10.7, CE10.8, CE13.6, CE18.5
Supervisades			
Autònomes			
	Estudi	93	CE3.5, CE3.6, CE6.39, CE6.40, CE8.5, CE8.6, CE10.7, CE10.8, CE12.6, CE18.5, CT1, CT4, CG1, CG2, CG3
	Resolució de problemes	8	CE8.5, CE8.6, CE10.7, CE18.5 CT1, CT4, CG1
	Lectura de textos	12	CT1, CT4, CG1, CG2
	Realització del cuadern de laboratori	8	CE18.5, CG1, CT1
	preparació de seminaris i casos	20	CE3.5, CE3.6, CE6.39, CE6.40, CE8.5, CE8.6,

CE12.6, CE18.5,
CG1, CG2, CG3, CG4

El grup per les classes expositives serà el total d'alumnes matriculats. El grup es dividirà en dos per les pràctiques d'aula.

Les pràctiques d'aula s'impartiran en 20 hores en les quals es discutiran presentacions dels estudiants, casos i articles.

Classes Expositives

Els temes del programa s'impartiran en 34 sessions

Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) o Casos i seminaris

Es programaran 20 activitats expositives en Power Point per part dels alumnes, en grups de 4-5, que inclouran ampliacions temàtiques de teoria, casos i problemes. La informació sobre cada cas i els pautes d'aplicació és desàr al Campus Virtual (CV). Es programaran també 20 sessions de discussió de teoria en grups temàtics i casos. El professor penjarà al CV les preguntes que els alumnes hauran de respondre.

ACTIVITATS D'ENSENYAMENT-APRENTATGE	Hores Presencials	Hores no presencials
TEORIA	34	93
Classes Expositives	34	
Estudi (31 temes x 3h)		93
PRÀCTIQUES D'AULA	20	40
Seminaris, presentació pública i resolució de casos	10	32
Discussió de problemes, teoria i casos	10	8
PRÀCTIQUES DE LABORATORI	20	8
Realització de pràctiques	20	
Realització del quadern de laboratori		8
AVALUACIÓ Continuada*	5	

Examens Parciais*	3	
Examen Final*	2	
Totalhores	74	141

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Practiques de laboratori	20	0,8	1, 3, 5, 6, 8, 13
Practiques d'aula	20	0,8	2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
classes expositives	34	1,36	2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Supervisades			
tutorías	3	0,12	2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi	93	3,72	2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Lectura de textos	12	0,48	2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Preparació presentació i discussió de seminaris i casos	20	0,8	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Realització del quadern de laboratori	8	0,32	2, 3, 6, 8, 12
resolució de problemas	8	0,32	2, 3, 8, 9, 10, 12, 13

Avaluació

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura serà individual i continuada a través de les següents proves:

Examens parcials: dos exàmens parcials, al final dels Blocs I i IV. Cada prova valdrà el 37,5% de la nota final (40% si inclueixen les practiques). Seran examens de tipus test de 25 preguntes amb 5 opcions a escollir una amb penalització de 1/5 per resposta incorrecta. La duració de la prova serà d'un màxim de 120 minuts.

Seminaris i casos: L'avaluació dels casos i seminaris representarà el 20% de la nota final de l'assignatura i es valoraran la presentació oral, la resposta a preguntes i la participació en la discussió

Pràctiques de laboratori: s'avaluarà el quadern de laboratori que s'ha de lliurar després de l'última pràctica, o les preguntes específiques en el exam escrit. Contindrà un resum de la labor realitzada, amb els resultats obtinguts i la valoració dels mateixos, així com les preguntes que es plantegin al llarg de les pràctiques.

Comptarà fins un 5% de la nota del curs.

Examen Final: Es programarà un examen final pels alumnes que no hagin assolit el mínim necessari o que vulguin apujar la nota. L'examen final tindrà un valor del 55-75% de l'assignatura (60-80% si inclueixen les practiques), dependent de la realització dels parcials per el estudiant. La mitjana dels parcials (en el seu cas) un 20%, els seminaris i casos el 20% i les pràctiques fins un 5%.

Avaluació final (veure taula):

1) els alumnes que hagin obtingut un mínim de 4 (sobre 10) a cada un dels parcials:

la mitjana de les 2 notes suposarà el 75% de la nota final (80% si inclueixen les practiques)

(els alumnes que tinguin un mínim de 4 en els dos parcials podran compensar amb l'altre parcial i amb la nota de seminaris i practiques)

el 25% de la nota correspon a l'avaluació dels casos i les practiques

2) els alumnes que no hagin arribat al 4 amb els dos examens parcials o no arriben al 5 en la nota total:

haurán de fer l'examen final

La valoració d'aquest examen final serà del 65% de la nota total. A aquesta nota se li sumarà la nota dels seminaris i practiques (25%) i el 10% de cada parcial.

Cuan no se hagi fet els examens parcials, l'examen final contarà un 75% (o un 65% si tan sols se ha fet un parcial)

3) el mateix càlcul que en l'apartat 2 es farà pels alumnes que vulguin apujar nota fent l'examen final

Taula d'avaluació:

AVALUACIÓ	PROVES	TIPUS	PROGRAMACIÓ	% NOTA FINAL	NOTA MÍNIMA
Classes expositives	1r parcial	Test	Entre el 11 i 29/04	37,5%	4/10
	2n parcial	Test	Entre el 10 i 31/06	37,5%	4/10
	TOTAL			75%	4/10
Pràctiques d'aula			Del 20/02 a final de curs		
	Presentació oral	Power Point		15%	n/a
	Discussió	aula		5%	n/a
TOTAL				25%	n/a

Practiques de laboratori	Presentació escrita o exam	Informe	5%	n/a
SUMA TOTAL			100%	5/10

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen parcial bloc 1	40%	2	0,08	2, 4, 7, 9, 11
Examen parcial bloc 2	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 8, 10
Informe de practiques de laboratori	5%	0	0	1, 3, 5, 6, 8, 12
Presentacions, discussions i treball de practiques d'aula	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
examen final	80% (substitueix el 70% dels parcials, en el seu cas, que es quedarien en el 10% cadascun	3	0,12	2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

- Llibres en anglès:

Janeway's Immunobiology by K Murphy, P. Travers, M. Walport.

Ltd/Garland Science, NY & London, 7th ed., (2008).

Kuby Immunology (with web support) by T.J. Kindt, R.A. Goldsby, B.A. Osborne.

W.H. Freeman Co., 6 th ed, (2007).

Cellular and Molecular Immunology by Abul K. Abbas, Andrew H. Lichtman, Shiv Pillai

Saunders, 6 th ed, (2007).

Immunology, 7 th Edition by David K. Male, Jonathan Brostoff, Ivan Maurice Roitt, David B. Roth Mosby Elsevier Ed. (2006).

Roitt's Essential Immunology, by [Peter Delves](#), [Seamus Martin](#), [Dennis Burton](#), [Ivan Roitt](#)

Wiley-Blackwell Ed., 11 th ed., (2006).

- Llibres en castellà:

IMMUNOBIOLOGIA: El sistema inmunitario en condiciones de salud y enfermedad de C. Janeway Jr., P. Travers, L. Walport, M. J. Shlomchik.

4ª edición. Editorial Masson, S.A. Barcelona, (2003).

Inmunología Celular y Molecular de A.Abbas, W. Lichtman, R. Pober.

W. B. Saunders Co., Philadelphia, 5ª edición, (2004).

Introducción a la Inmunología Humana de L. Faimboim, J. Geffner.

Ed Medica Panamericana, 5ª edición (2005).

Kuby Immunology (en español) by T.J. Kindt, R.A. Goldsby, B.A. Osborne.

W.H. Freeman Co., 6 th ed, (2007).

Fundamentos de Inmunología de Roitt, I. M.

Panamericana, 10ª ed. (2003).

Inmunología de I. Roitt, J. Brostoff, D. Male.

Harcourt Brace, 5ª ed. (2003).

Introducción a la Inmunología humana L. Fainboim, J. Geffner.. 5ª ed. Editorial Médica Panamericana. Buenos Aires 2005

Inmunología de P. Parham.

Ed. Panamericana, 2ª ed. (2006).

Bibliografía Complementaria (reviews més importants en Immunologia)

Advances in Immunology

http://www.elsevier.com/wps/find/bookdescription.cws_home/716912/description#description

<http://www.sciencedirect.com/science/bookseries/00652776>

Annual Review of Immunology

<http://arjournals.annualreviews.org/loi/immunol>

Current Opinion in Immunology

http://www.elsevier.com/wps/find/journaldescription.cws_home/601305/description#description

<http://www.sciencedirect.com/science/journal/09527915>

Immunological Reviews

<http://www3.interscience.wiley.com/journal/118503650/home>

Nature Reviews in Immunology

<http://www.nature.com/nri/index.html>

Seminars in Immunology

http://www.elsevier.com/wps/find/journaldescription.cws_home/622945/description#description

Trends in Immunology

<http://www.cell.com/trends/immunology/>

Recursos d'Internet

Immunobiology by C. A. Janeway, P. Travers, M. Walport and M. Shlomchik

Garland Science 2001

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/bookshelf/br.fcgi?book=imm>

Roitt's Essential Immunology, by [Peter Delves](#), [Seamus Martin](#), [Dennis Burton](#), [Ivan Roitt](#)

Wiley-Blackwell Ed., 11 th ed., (2006).

<http://www.roitt.com/>

Kuby Immunology (with web support) by T.J. Kindt, R.A. Goldsby, B.A. Osborne.

W.H. Freeman Co., 6 th ed, (2006).

<http://www.whfreeman.com/kuby/>

<http://bcs.whfreeman.com/immunology6e/>

Microbiology and Immunology On line. School of Medicine, University of South Carolina

<http://pathmicro.med.sc.edu/book/welcome.htm>

Faculty of Medicine, Dalhouse University (Halifax, Nova Scotia, Canada)

<http://immunology.medicine.dal.ca/bookcase/>

The Infectious Diseases WebLink

<http://webpages.charter.net/deziel/>

Departament of Molecular and Cellular Biology, Harvard University

<http://mcb.harvard.edu/BioLinks/Immunology.html>

Biology Animations

<http://biology-animations.blogspot.com/>

Molecular Expressions: Images from the microscope, Florida State University

<http://micro.magnet.fsu.edu/primer/virtual/virtual.html>

Introduction Immune System

<http://www.biology.arizona.edu/immunology/tutorials/immunology/main.html>

Immunobiology

<http://www.skidmore.edu/academics/biology/courses/erubens/B1348/pages/resources.html>

Janeway's animations

<http://www.blink.biz/immunoanimations/>

Davison College (Immunology course, Molecular Movies)

<http://www.bio.davidson.edu/courses/Immunology/Bio307.html>

Pathology of Infectious Diseases (images of infected tissues by bacterial, fungi and viruses)

<http://info.fujita-hu.ac.jp/~tsutsumi/index.html>

Movies from Ronald Germain

<http://www.niaid.nih.gov/LabsAndResources/labs/aboutlabs/li/lymphocyteBiologySection/Pages/videos.aspx>

The von Andrian Laboratory

<http://labs.idi.harvard.edu/vonandrian/>